

מראי מקומות - יבמות

יא:

א. המחזיר גרושתו מן הנישואין

אסורה, מן האירוסין מותרת

ע' בתוס' בכתובות (כט. ד"ה ועל הכותית), דמבואר מדבריו דמה דאמר' דמחזיר גרושתו הוא אחר נישואין דוקא, היינו אחר נישואין עם ביאה. וע' ברש"ש שם דפי' כוונת תוס' שם דאפי' אם נבעלה לאחר תחת בעלה השני [ולא לראשון כלל], אסורה לבעלה הראשון. אולם ע' בריטב"א לקמן (צה. ד"ה מאי איריא), דנקט דאיכא איסור דרבנן במחזיר גרושתו מנישואין, אפי' אם רק נכנסה לחופה ולא נבעלה.

ב. מאי נסתרה נבעלה

הק' תוס' (בעמוד א'), אם לא כתי' טומאה אלא על ודאי טומאה, א"כ למה הוי ספק סוטה אסורה לבעלה ולתרומה. ותי' דעשה התורה ספק סוטה כודאי, אבל דוקא לענין חומרא, ולכן בעי חליצה. אבל הק' דאם סוטה דינה כערוה, א"כ ספק סוטה לכא' הו"ל ספק ערוה, וא"כ מה פריך בסוטה (ה) ותתייבם ייבומי, ולא תי'. וע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (יבום ו, יט), שכ' דבאמת ספק נבעלה לא אמרי' ספק כודאי, וכמבואר בכתובות דף ט' דס"ס מועיל בספק סוטה להתיירה, וכן מבואר בתוס' שם דמועיל חזקה, מה שאין מועיל היכא דאמר' ספק כודאי. וע"כ דלא אמרי' ספק הוי כודאי אלא היכא שיש קינוי וסתירה. וא"כ, י"ל דהך דין דטומאה כתיב בה כעריות אין קינוי מועיל לזה, וא"כ הוי דינה ממש ככל ספיקות, ואין כאן דינו כודאי. וכ' דעפ"ז י"ל דמיושב גם הא דהק' הגמ' ותתייבם יבומי, דבאמת אין כאן ספק זנות אמיתי, דהא אין אוסרין על היחוד, אלא דגזה"כ הוא דחשבינן זה לספק, וגם גזה"כ הוא דספק זה הוי כודאי, וא"כ היכא שאין כאן אלא סתירה, באמת אין כאן ספק ערוה, ושפיר הק' הגמ' תתייבם יבומי.

ג. המחזיר גרושתו משניסת ומת, צרתה מהו

כ' תוס' דהיא גופה לא מיבעי, דלר' יוסי בן כיפר ודאי פטורה מן החליצה, דטומאה כתיב בה כעריות. אבל לרבנן פשוט שהיא עצמה צריכה חליצה. אולם ע' ברמב"ן דמבואר

דצריכה חליצה, וכמו שמבעלה תהי' צריכה גט, כן מיבמה צריכה חליצה, ומה שלמדו מטומאה, היינו דצרתה כמוה. וע"ע בר' פריץ, דכ' דשאלת הגמ' היא רק לגבי הצרה, האם תתייבם או לא, אבל ודאי צריכה חליצה, וגם נקט דהגרושה עצמה צריכה חליצה. וע"ש שכ' לבאר דאף אי אמרי' דבסוטה אין הצרה צריכה חליצה כלל, ואילו במחזיר גרושתו, אפי' על הצד דאין מקרא מוציא מידי פשוטו, מ"מ הצרה ודאי צריכה חליצה, ואף דבסוטה לא אמרי' כן, היינו משום דשאני סוטה שהביאה היתה באיסור, ולכך אלימא לפטור הצרה לגמרי. וכן ע' במהרש"א שכ' בדעת רש"י דס"ל דלר' יוסי בן כיפר הגרושה עצמה צריכה חליצה, ומה דכתי' טומאה לענין מחזיר גרושתו, לא אסרה אלא ליבום, ולא לחליצה, ואינו דומה לסוטה דפטורה אף מחליצה.

ד. תריץ הכי, היא חולצת, צרתה

או חולצת או מתייבמת

הק' הריטב"א, מה שייך לומר דצרתה חולצת, הא אמר ר' יוסף לא ישפוך אדם מי בורו, ולכן מוטב שיחלוץ לפסולה, וכ' דע"כ תנא לא ס"ל השתא ההיא דר' יוסף. א"נ, דכי מתרצי' הכי, נקטי' דאורחא דמילתא למתני, דהיינו חולצת או מתייבמת, לומר דחזיא להכי, ומיהו אה"נ, הדין נותן שאם בא לחלוץ, יחלוץ לפסול, משום דר' יוסף.

ה. מי אלים ק"ו למדחי צרה או לא

הק' הרש"ש, הא היא עצמה אינה אסורה לו בחייבי לאוין, ודיו לומר דגם כלפי היבם אינה אלא חייבי לאוין, וחייבי לאוין אינן פוטרות צרותיהן, וכ' שיש לחלק, ולא ביאה. וע' בחי' ר' נחום (קפ"ג) דביאר די"ל דע"י הק"ו למדין דלית בה מצות יבום כלל, וא"כ נמצא שהיא אשת אח שלא במקום מצוה, ואשת אח שלא במקום מצוה הוי ערוה לפטור צרה. וא"כ, י"ל דזהו ספק הגמ', האם אלים הך ק"ו דע"י הק"ו ליכא מצות יבום למשווי לאשת איש ערוה לפטור צרה, או דמהני רק לאוסרה ליבם, אבל ערוה לפטור צרה לא הויא.